

КАТЕГОРІЯ «ПОЛІТИЧНА НАЦІЯ» В СИСТЕМІ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

З точки зору ефективності громадянського виховання студентської молоді категорія «політична нація» має визначатися в навчальному процесі як сукупність політично суб'єктних громадян, що здійснюють колективні національні інтереси через механізм власної політичної організації — національної держави. Таким чином, політична нація формує національну державу — тип держави, де суверенітет належить нації як сукупності громадян, а сама держава має на меті забезпечення прав і потреб своїх громадян.

На жаль, у сучасній навчальній літературі політична нація розглядається як цілісний суб'єкт політичної діяльності, в її складі ігнорується наявність протидіючих соціальних груп із антагоністичними інтересами. Однак у дійсності конкретні відносини панування-підкорення формуються розстановкою сил і співвідношенням ресурсів влади, які реально складаються в даному суспільстві. Держава як основний механізм забезпечення цих відносин, є об'єктом впливу з боку тих угруповань і соціальних груп, які володіють достатньою концентрацією ресурсів для впливу на прийняття державних рішень. Тому поняття «політична нація» необхідно розглядати скоріше як ідеальну модель, ніж як реальний елемент політичних відносин.

Для здійснення суверенітету суб'єкту політики необхідно забезпечити у себе таку концентрацію владних ресурсів, яка буде достатньою для здійснення вирішального впливу на прийняття державних рішень. Однак у дійсності участь усіх громадян — членів нації як потенційних суб'єктів політики у реалізації влади обмежена їх реальною здатністю мати рівний доступ до ресурсів влади і відтак до впливу на прийняття державних рішень. Нація як політична спільнота виконує функцію об'єднання дрібних владних ресурсів всіх громадян у мегаресурс, що делегується правлячій еліті, яка й реалізує від імені нації політичну владу. Однак, оскільки основна маса громадян фактично не в змозі здійснювати контроль над діями правлячої еліти, на цьому етапі виникає відчуження державної влади від її формального джерела — нації. Політичний інтерес владної еліти, який полягає в пануванні над суспільством, вступає у суперечність із політичним інтересом більшості, який полягає в політичній рівності та політичній свободі. Владна еліта прагне до монополізації в своїх руках ресурсів влади, що створює постійно діючу тенденцію до переростання демократичної системи правління в олігархічну. У разі відсутності політичного контролю з боку більшості нації за своїми діями, правляче угруповання використовує суверенітет національної держави для задоволення власних інтересів, котрі далеко не завжди і не в усьому збігаються з інтересами як нації, так і держави. При цьому гасло

національного суверенітету використовується цим угрупованням як засіб мобілізації в своїх інтересах ресурсів громадян та переконання їх у тому, що здійснюваний ним порядок розподілу ресурсів у суспільстві відповідає інтересам всіх членів нації.

Отже, можливість реалізації суверенних прав кожного члена нації залежить від ступеня його впливу на прийняття державних рішень, які визначають порядок доступу до ресурсів і цінностей для членів даного суспільства. Для забезпечення такого впливу держава повинна визначати правові норми та інституційний механізм реалізації політичних прав своїх громадян. Враховуючи, що реальне здійснення політичних прав неможливе без забезпечення громадян-членів політичної нації ресурсами влади, громадянські права повинні бути підкріплені всіма видами таких ресурсів. Тобто права громадян повинні включати їх прерогативи не лише в політичній, але й в економічній, інформаційній, культурній та духовній сферах життя даного суспільства. Лише за таких умов поняття «політична нація» здатне наповнюватися реальним змістом.